

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра економіки, права та управління бізнесом

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

“16” листопада 2020 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за
освітньою програмою професійного спрямування
«Економіка, планування та управління бізнесом»

на тему:

**«Аналіз та прогнозування ринкових можливостей для підприємця (на
прикладі ринку банківських послуг)»**

Виконавець:

студентка ЦЗВФН

Любинська Ганна Миколаївна _____

Науковий керівник:

д.е.н., професор

Сментина Наталія Валентинівна _____

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ. 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОН'ЮНКТУРИ РИНКУ ПОСЛУГ	6
1.1. Поняття та особливості дослідження кон'юнктури ринку послуг.....	6
1.2. Методичні підходи щодо аналізу кон'юнктури ринку.....	13
1.3. Основні методи прогнозування кон'юнктури ринку послуг.....	20
РОЗДІЛ. 2. АНАЛІЗ КОН'ЮНКТУРИ РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ	25
2.1. Роль ринку банківських послуг в національній економіці та його особливості.....	25
2.2. Основні гравці на ринку банківських послуг.....	34
2.3. Оцінювання основних макроекономічних показників ринку банківських послуг.....	41
РОЗДІЛ. 3. ПРОГНОЗНІ ТЕНДЕНЦІЇ НА РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ	50
3.1. Проблеми функціонування ринку банківських послуг.....	50
3.2. Прогноз розвитку ринку банківських послуг та пропозиції з подолання існуючих проблем.....	59
ВИСНОВКИ	68
Список використаних джерел	71

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Кон'юнктура – це найважливіші ознаки, риси, показники, які характеризують поточний і перспективний стан ринку, відображають економічну ситуацію, яка складається на ньому та характеризуються рівнями попиту, пропозиції, динаміки цін. Вивчення кон'юнктури ринку передбачає аналіз ситуації на ринку та її прогнозування. Ринок послуг є складною системою відносин між виробниками та споживачами послуг, їх господарських зв'язків, соціально-економічних контактів з різними цільовими аудиторіями в процесі організації купівлі-продажу послуг. За таким критерієм як різновиди послуг, він розподіляється на: ринок транспортних, будівельних, інформаційних, фінансово-кредитних, посередницько-торговельних, страхових, житлово-комунальних, соціально-культурних, побутових послуг, ринок технологій, зв'язку та робочої сили. Одним із видів фінансово-кредитних послуг є банківські послуги.

Розвиток економіки будь-якої держави пов'язаний з ефективністю діяльності фінансового ринку, найбільшою частиною якого є банківська система. Від того, наскільки ефективно банки будуть діяти на ринку фінансових послуг, залежить успіх ринкових відносин, інтенсивність економічного росту, зростання конкурентоспроможності країни на світовому ринку. Глобалізація, технологічний прогрес та світові інновації значно впливають на розповсюдження інновацій у банківському секторі, що відображається не тільки на зміні продуктового ряду послуг, а й на структурних змінах у самих банках (наприклад: скорочення та перехід до дистанційного обслуговування).

Проблемам функціонування сучасного ринку банківських послуг присвячені роботи таких економістів: В.Базилевича, А.Гальчинського, Н.Гражевської, О.Дзюблук, В.Заутера, Ю.Коробова, О.Лаврушина, Ж.Ламбена, И.Февраля, В.Мищенко, А.Мороза, С.Науменковой, П.Роуз, Дж.Сондерса, Дж.Стенлейка, В.Усоскина та ін. Питання кон'юнктури ринку послуг, зокрема

банківських послуг досліджували у своїй роботі науковці кафедри економіки, права та управління бізнесом, наприклад, Карпов В.А., Горбаченко С.А. та інші.

Віддаючи належне науковим напрацюванням зазначених дослідників, варто відмітити, що ринок банківських послуг в Україні є ринком, який динамічно розвивається, кількість банків скорочується, менш слабкі гравці ліквідуються, залишаються тільки сильні банки, які діють у жорсткому конкурентному середовищі. На ринку з'являються нові види послуг, банківські відділення трансформуються. У зв'язку з цим виникає необхідність постійно проводити дослідження стану ринку банківських послуг та здійснити прогнозування його кон'юнктури.

Мета кваліфікаційної роботи – теоретичні, методологічні та прикладні аспекти дослідження кон'юнктури ринку банківських послуг, розробка пропозицій щодо подолання існуючих проблем.

Завдання дослідження:

- розглянути сутність поняття та особливості дослідження кон'юнктури ринку послуг;
- описати методичні підходи щодо аналізу кон'юнктури ринку;
- визначити основні методи прогнозування кон'юнктури ринку послуг;
- дослідити ринок банківських послуг та виявити його особливості;
- проаналізувати основних гравців на ринку банківських послуг;
- охарактеризувати зміни основних макроекономічних показників ринку банківських послуг;
- узагальнити проблеми функціонування ринку банківських послуг України та надати пропозиції щодо їх подолання;
- спрогнозувати ситуацію на ринку банківських послуг.

Об'єкт дослідження – процес аналізу та прогнозування кон'юнктури ринку банківських послуг.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних та прикладних аспектів кон'юнктурних досліджень ринку.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених у кваліфікаційній роботі завдань у процесі дослідження застосовувались: методи теоретичного узагальнення і порівняння (для дослідження теоретичних засад кон'юнктурних досліджень), методи зведення, групування та узагальнення, економіко-статистичні (для виявлення особливостей ринку банківських послуг та більш детального розгляду конкретних показників); факторний аналіз ситуації на ринку банківських послуг з позиції підприємця для встановлення причин його змін у періоді, що аналізується; методи прогнозування.

Інформаційною базою є законодавчі та нормативні акти, що регламентують роботу банків, підручники, результати наукових досліджень вчених, опублікованих у періодичних виданнях, офіційні статистичні дані.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (62 найменування). Загальний обсяг роботи становить 76 сторінок. Основний зміст викладено на 70 сторінках. Робота містить 11 таблиць, 18 рисунків.

Публікації. За результатами дослідження підготовлена стаття: Любинська Г.М. Кон'юнктура ринку банківських послуг України: стан та перспективи. *Науковий студентський вісник*. Одеський національний економічний університет. Факультет економіки та управління підприємництвом. 2019. № 31 Том 1. С 39-43.

ВИСНОВКИ

Результатом проведеного дослідження у роботі аналізу кон'юнктури ринку банківських послуг та прогнозування ринкових можливостей для підприємця (на прикладі ринку банківських послуг) дозволяє зробити наступні висновки:

1. Кон'юнктура ринку є явищем складним, швидкозмінним. Подібно до того, як ринок товарів та послуг є складовим елементом ринкової економіки, кон'юнктура ринку товарів та послуг є частиною загальноекономічної кон'юнктури і потребує постійного вивчення та дослідження, щоб повно та всебічно враховувати вплив різноманітних факторів й передбачати показники для забезпечення ефективного розвитку в умовах ринкової економіки.

2. Кон'юнктурні дослідження – це безперервний збір, аналіз та оброблення інформації про стан економіки, товарного ринку, аналіз й виявлення особливостей та тенденцій їх розвитку, прогнозування основних параметрів та розроблення можливих альтернатив для прийняття рішень. Для більш глибокого вивчення кон'юнктури ринку товарів і послуг підприємства, які функціонують на ринку, вивчають різноманітні показники у динаміці.

3. Існує багато методів проведення кон'юнктурних досліджень, але загалом вони повинні проводитися у відповідності з основними принципами системного підходу.

4. Детально обґрунтоване прогнозування розвитку економіки, її окремої галузі або окремого ринку є найбільш складним етапом аналізу. Разом з тим визначення перспектив розвитку кон'юнктури, являє собою найбільш важливу з практичної точки зору, частину дослідження кон'юнктури.

5. Ринок банківських послуг – це специфічна сфера економічних відносин, яка сформувалась, як підсистема ринку фінансових послуг. Він включає всю сукупність існуючих і потенційних клієнтів банку та має низку особливостей, а саме: стабільне функціонування ринку можливе лише за умов гармонічного поєднання державного і ринкового регулювання; його діяльність підпадає під

регулювання міжнародного та внутрішнього законодавства; на ньому представлений широкий диверсифікований асортимент банківських продуктів.

6. Основними гравцями ринку є як державні, так і приватні комерційні банківські установи, як постачальники послуг; клієнти (як фізичні так і юридичні особи), як покупці послуг; Національний Банк України, як регулятор ринку. Більшу частку ринку за кількістю активів займають державні банки, але за стабільністю та надійністю лідирують банки з іноземним капіталом.

7. Розвиток банківської системи України характеризується як слабкорозвинутий з позитивною динамікою. МСБ України зіштовхується із серйозною проблемою доступу до фінансово-кредитних ресурсів. Багато підприємців користуються кредитними програмами для бізнесу, серед яких найвигіднішими за умовами є державні програми, але виходячи з малої кількості реалізованих кредитів, вони не є дуже доступними. Комерційні банки мають велике різномаяття кредитних продуктів для МСБ, вартість яких стартує від 10% річних.

8. Проведений аналіз основних показників роботи банківської системи засвідчує, що банківська система України в цілому стабілізувала свою роботу за останні 2 роки та має позитивну динаміку. Згідно з нашим прогнозом показники загальних та чистих активів у 2020 році сягнуть 2152 млрд грн та 1413 млрд грн (зростання на 13% та 4%) відповідно.

За показниками чистих кредитів суб'єктам господарювання та фізичним особам розрахунок на 2 наступних періоди показав R2 менше ніж 0,5 тому ми робимо висновок, що прогноз даних показників не буде вірним.

За показниками величини коштів суб'єктів господарювання та фізичних осіб у банках розрахунок на 2 наступних періоди показав, що до 2020 року ці показники досягнуть 536 млрд грн та 529 млрд грн відповідно. Це підвищення на 25% та 4% відповідно.

9. Не дивлячись на позитивний прогноз існує ще багато проблем над якими слід працювати для прискорення фінансового росту банківського сектору та

стабілізації економічної ситуації в Україні. Основними взаємопов'язаними між собою проблемами на даний час залишаються:

- низький рівень капіталізації банків;
- брак довіри населення до банківської системи;
- недосконала система захисту вкладів громадян та юридичних осіб;
- низький рівень якості банківських послуг;
- кадрова проблема.

10. Виходячи з аналізу та прогнозування основних показників роботи банківського сектору динаміка на найближчі два роки залишається позитивною. Надійність та ефективність функціонування банківської системи, її здатність задовольняти потреби економічних суб'єктів у необхідних грошових ресурсах значною мірою залежить від подолання існуючих проблем. Запропоновані нами комплекси заходів для подолання існуючих проблем можуть прискорити розвиток банківської системи України. Планомірне і послідовне впровадження комплексу запропонованих заходів може створити реальні передумови для виникнення на фінансових ринках повноцінного конкурентного середовища та формування конкурентоздатності вітчизняного банківського сектору на світовому рівні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 2. / Редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. К.: Видавничий центр "Академія", 2000. 864 с.
2. Репке В. Кон'юнктура. М.: Фінансове вид-во НКФ СРСР, 1927. 160 с.
3. Левицький В.В. Формування стратегій розвитку підприємств на засадах прогнозування кон'юнктури ринку: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук.: спец. 08.00.04 "Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)". Львів, 2008. 24 с.
4. Бодров В.Г., Балдич Н.І., Гусев В.О. та ін.; за заг. ред. В.Г. Бодрова. Внутрішній ринок України: теорія та стратегія посткризового розвитку: наук.метод. розробка К.: НАДУ, 2011. 80 с.
5. Экономическая энциклопедия, под ред. Л. И. Абалкина. М.: Экономика, 1999. 1055 с.
6. Савенко А.Є., Коваль С.П. Дослідження ринкової кон'юнктури — важливий фактор фінансової стабілізації. Науковий вісник Академії муніципального управління, серія "Економіка". Збірник наукових праць. 2009. Випуск 6. С. 19-26.
7. Серова І. А., Мирна Т. С. Дослідження і прогнозування економічної кон'юнктури. Конспект лекцій для студентів спеціальності 8.050110 «Прикладна статистика» денної форми навчання. Харків: Вид. ХНЕУ, 2008. 92 с.
8. Кучеренко В.Р., Андрейченко А.В., Грінченко Р.В. Моніторинг світових ринків харчової сировини і продукції АПК: навчальний посібник. Одеса, 2013. 111 с.
9. Іванова Л. О. Музика О. М. Кон'юнктура ринків: навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2015. 391 с.
10. Варналій З.С. Основи підприємницької діяльності. URL: <http://westudents.com.ua/knigi/164-osnovi-pdprimnitskodyalnost-varnaly-zs.html>
11. Щербак В.В. Методологія дослідження кон'юнктури товарного ринку. Приазовський економічний вісник. Випуск 2(02) 2017. с. 30-35

12. Проблеми кон'юнктурних досліджень ринків товарів та послуг в Україні. Монографія (Під науковим керівництвом д.е.н., професора Ковальова А.І.) Одеса «АТЛАНТ» 2010 – 267 с.
13. Киреев А.П. Международная экономика. В 2-х ч. Ч.1. Международная микроэкономика: движение товаров и факторов производства: учебное пособие для вузов. М.: Международные отношения», 1997. 416с.
14. Андрейченко А.В., Горбаченко С.А., Грінченко Р.В., Карпов В.А., Кучеренко В.Р. Аналіз ринкової кон'юнктури навчальний посібник, Одеса: ОНЕУ, 2014. 345 с.
15. Кузяк В.В., Добуш Ю.Я. Конспект лекцій з курсу «Кон'юнктура товарних ринків» для студентів спеціальності 6.030507 «Маркетинг». Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2013. 200 с.
16. Кучеренко В.Р., Карпов В.А., Соломенцев И. А. Проблемы конъюнктурных исследований на рынках товаров и услуг. Одесса: ОГЭУ, 2006. 205 с.
17. Оболенцева Л. В. Кон'юнктурні дослідження галузевого ринку: підручник. ХАРКІВ: ХНАМГ, 2010. 249 с.
18. Показники ринкової кон'юнктури. Текст лекції з курсу “Кон'юнктура ринків” ЛЬВІВ: Видавництво Львівської комерційної академії, 2004. 21 с.
19. Карпов В.А. Конъюнктурные исследования потенциала рынка. *Инвестирование экономики Украины в условиях рынка*. Одеса: Інститут проблем ринку й економіко-екологічних досліджень НАН України, 1998. 320 с.
20. Ковальов О. М. Стан та перспективи експорту продукції олійножирової галузі України. URL: http://www.rusnauka.com/12_KPSN_2010/Economics/63408.
21. Н.В. Березняк, с.н.с. Методичні підходи до побудови моделі кон'юнктурного дослідження, проведення аналізу і прогнозу ринкової кон'юнктури. Наука, технології, інновації. 2017, № 1.
22. Серова І. А., Мирна Т. С. Дослідження і прогнозування економічної кон'юнктури. Конспект лекцій для студентів спеціальності 8.050110 «Прикладна статистика» денної форми навчання. Харків: Вид. ХНЕУ, 2008. 92 с.

23. Березняк Н.В., Кваша Т.К. Порядок проведення кон'юнктурних досліджень: науково-методичні рекомендації. Київ : УкрІНТЕІ, 2016. 85 с.
24. Яренко А.В. Систематизація кількісних методів прогнозування кон'юнктури ринку в маркетингових дослідженнях. *Вісник КНУТД*. №3 (87), 2015. URL: https://knutd.edu.ua/publications/pdf/Visnyk/2015-3/11_18.pdf.
25. Діденко І.С. Еволюція поглядів на тлумачення поняття «банківська послуга» та сучасне її визначення. *Інноваційна економіка*. 2012. №11 [37]. С. 253-257.
26. Гагиева О.Х. Организация и управление маркетинговой деятельностью коммерческого банка: автореф. на стиск. уч. степени канд. экон. наук: 08.00.10. Владикавказ, 2005. 21 с.
27. Гамзунов А.Г. Банковская услуга, как предмет деятельности банка URL: http://www.rusnauka.com/11_NPRT_2007/Economics/21947.doc.htm.
28. Банковский менеджмент: учеб. / кол.авт.; под ред. О.И. Лаврушина. 2-е изд., перераб. и доп. М.: КНОРУС, 2009. 560 с.
29. Трохименко В.І. Сутність та структура сучасного ринку банківських послуг. *Вісник АПСВ ФПУ*. 2010. №2. С. 76-81.
30. Офіційна сторінка Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
31. Гуляєва Л.П. Роль банків у системі розширеного відтворення ВВП. Формування ринкових відносин в Україні: *Збірник наукових праць. Науково-дослідний економічний інститут*. 2008. № 11(90). С.96-101.
32. Гроші та кредит: підручник. 3-тє вид., перероб. і доп. За ред. М.І. Савлука. К.: КНЕУ, 2002. 598 с.
33. Лаврушин О.И., Афанасьев О.Н., Корниенко С.Л. Банковское дело: современная система кредитования: учеб. пособ. О.И. Лаврушин, М.: КНОРУС, 2005. 256 с.
34. Ткачук В.О. Маркетинг в банку: підручник. Тернопіль: "Синтез-Поліграф", 2006. 225 с.

35. Николаева Т.П. Банковский маркетинг: учебно-методический комплекс. М.: Изд. центр ЕАОИ. 2009. 224 с.
36. Дзюблюк О.В. Ринок банківських послуг : теоретичні аспекти організації і стратегія розвитку в Україні. *Банківська справа*. 2006. № 5-6. С. 23-35.
37. Котлер Ф. Основы маркетинга: Пер. с англ. Новосибирск: Наука, 1992. 736 с.
38. Нікітін А.В. Маркетинг у банку: підручник. Київ: КНЕУ, 2006. 432с.
39. Бондаренко Л. А. , Жук І. О. Ринок банківських продуктів і послуг: поняття та сегментація. *Ефективна економіка*. № 6, 2013, URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2121>.
40. Герасимчук, З.В. Гоманюк, О.К. Аналіз розвитку регіональних ринків банківських послуг в Україні. *Економіка і регіон*. № 1 (56). 2016, с. 11-16.
41. Офіційна інтернет сторінка НБУ. URL: <https://www.bank.gov.ua>.
42. Глущенко В.В., Кизим Н.А., Чанг Хонгвен. Анализ и регулирование деятельности коммерческого банка. Х.: АО «Бизнес Информ», 2000. 75 с.
43. Офіційна інтернет сторінка Міністерства фінансів України. URL: <https://minfin.com.ua>.
44. Офіційна інтернет сторінка Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
45. Глобальний індекс конкурентоспроможності 2018. URL: <http://www3.weforum.org/docs/GCR2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2018.pdf>.
46. Річні звіти Національного банку України за 2001-2018 роки. Офіційна інтернет сторінка НБУ. URL: <https://www.bank.gov.ua>.
47. Огляд банківського сектору. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=88238661>.
48. Кулицький С. Банківська система України: сучасний стан і тенденції розвитку. URL: <http://nbuviar.gov.ua>.

49. Панцир С., Когут А. Політика підтримки МСБ: доступ до фінансово-кредитних ресурсів, Європейський інформаційно-дослідницький центр. Київ, 2015. URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/28824.pdf>.
50. Офіційна інтернет сторінка Приватбанка. URL: <https://privatbank.ua>.
51. Офіційна інтернет сторінка Ощадбанка URL: <https://www.oschadbank.ua>.
52. Офіційна інтернет сторінка Укрексімбанка URL: <https://www.eximb.com>.
53. Опитування Національного банку України за 4 квартал 2019 року. Офіційна інтернет сторінка НБУ. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/BOS_2019-Q4.pdf?v=4.
54. Кисельов А.В. Державне регулювання інноваційним розвитком ринку банківських послуг України. м. Київ, 2019, 55 с.
55. Д'яконова І. Пошук стратегії розвитку банківської системи України в умовах глобалізації фінансових ринків. *Вісник НБУ*. №2, 2008. с. 26-31.
56. Адамик, Б. П., Скірка А.С. Становлення системи гарантування вкладів фізичних осіб в Україні: нормативно-правові аспекти. *Економічний аналіз : зб. наук. Праць*. Тернопіль. 2015. Том 21. № 1. С. 158-165.
57. Возняк В. Проблеми та перспективи розвитку банківської системи в Україні. *Сучасні тенденції фінансового ринку*. 2011. URL: <http://libfor.com/index.php?newsid=282>.
58. Мельниченко О. Аналіз використання альтернативних каналів продажів та новітніх технологій у діяльності банків. *Вісник НБУ*. 2013. Лист. С. 37-41.
59. Трохименко В. І. Ринок банківських послуг в Україні: сучасний стан і тенденції розвитку. *Статистика України*. 2010. № 2. С. 26-31.
60. Погорелова Т.О. Питання управління банківським персоналом у сучасних умовах. *Вісник НТУ «ХПІ»*. 2015. № 60 (1169) С. 46-49.
61. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності пов'язаних із банком осіб. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/218-19/paran111#n111>.

62. Золотарьова О. В., Чекал А. А. Інноваційні банківські продукти та специфіка їх упровадження в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. Вип. 16. С. 112-115.